

MŪSU PASTOGĖ

1

XL IX Metai Australian Lithuanian Weekly Post Print Approved PP 255003/01774 Kaina - Price \$1 19.5.1997 Nr.19 (2527)

Lietuvos įvykių apžvalga

Sunaikinti dokumentai

Balandžio 29-tą dieną Naujųjų Verkių popieriaus fabrike buvo sunaikinta didelė dalis Lietuvos SSR vidaus reikalų ministerijos 1954 metų operatyvinių bylų (tuo laikotarpiu LSSR VRM atliko panašias funkcijas kaip KGB). Šios bylos, kartu su KGB bylomis, įstatymais buvo paskirtos Ypatingajam archyviui ir naikinimas galėjo įvykti tiksliai su Archyvo departamento žinia. Vyksta tyrimai išaiškinant asmenis, davusius nurodymus bylų sunaikinimui.

Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis dėl dokumentų sunaikinimo iškėlto skandalo reikalauja Ypatingo archyvo vadovo Arūno Bubnio ir Lietuvos archyvo departamento direktoriaus Gedimino Ilgūno atsistatydinimo iš pareigų.

G. Ilgūnas atmeta šį reikalavimą ir teigia, kad dokumentų sunaikinimu yra kalta Vidaus reikalų ministerija ir VR ministras Vidmantas Žiemelis. Arūnas Bubnis irgi atsisako priimti atsakomybę už jam dar nepateiktų dokumentų saugojimą ir teigia, kad VRM pareigūnai su archyviniais dokumentais elgiasi griežtai pagal VRM instrukcijas ir dėl to tiksliai VRM gali būti atsakinga už dokumentų sunaikinimą. Vidaus reikalų ministras yra sudaręs komisiją, vadovaujamą VRM viceministro Julius Adomaičio, su užduotimi per dešimtį dienų išaiškinti kaip yra tvarkomi VRM archyvai. Komisijai pradėjus darbą, archyvų tvarkymas, pervežimas ir bylų naikinimas buvo sustabdytas.

Konstitucijos pataisos

Seimas atmetė Centro frakcijos siūlomą ir prezidento A. Brazausko remiamą Konstitucijos 78-to straipsnio pataisą. Šis straipsnis reikalauja, kad kandidatai į Lietuvos prezidento poziciją paskutinius tris metus būtų gyvenę Lietuvoje.

Norint pakeisti Konstitucijos straipsnį, reikia dviejų Seimo balsavimų su trijų mėnesių pertrauka tarp jų ir dviejų trečdalių Seimo daugumos (t.y. 94 balsų „už“ iš 141 deputato Seime).

Seimas už tolimesnį Konstitucijos pataisos projekto svarstymą balsavo sekančiai: už - 32, prieš - 26, susilaikė - 15. Kadangi „už“ balsavo mažiau negu pusė esančių deputatų, pataisos projekto svarstymas buvo nutrauktas.

Centro frakcijos vadovai pareiškė, kad jie ir toliau sieksią tos Konstitucijos pataisos, nes, jų manymu, „visų lietuvių politinės teisės turi kuo greičiausia būti sulygintos“. Centro frakcija teigia, kad dabartinis Konstitucijos 78-tas straipsnis yra diskriminacinis, nes „užsienio lietuviams nepripažįstama teisė naudotis visomis Lietuvos politinėmis teisėmis“.

Lietuvoje beveik neabejojama, kad ši pataisa reikalinga tam, kad būtų galima kelti Valdo Adamkaus kandidatūrą ateinančiuose prezidento rinkimuose.

Dingo EBSW vadovas

Kauno tardymo valdybos tardomas EBSW prezidentas Gintaras Petrikas yra dingęs. Tardymo pareigūnai mano, kad koncerno vadovas yra pabėgęs į užsienį su padirbtu pasu. Tokį pasą, pagal Tardymo valdybos viršininką Stanislovą Liutkevičių, Petrikas galėjo įsigyti iš „nusi-kalstamo pasaulio autoritetų“.

EBSW prezidentui buvo numatyta pareikšti oficialius kaltinimus dėl svetimo turto pasisavinimo, neteisėtose įmonės veiklose ir operacijų su pinigais ar vertybiniais popieriais norminių aktų pažeidimo. Paskelbus paiešką, EBSW vadovo duomenys yra perduoti šalies pasienio tarnybai.

Ryšium su G. Petriko dingimu, naujasis Lietuvos generalinis prokuroras Kazys Pėdnyčia, per susitikimą su premjeru G. Vagnorium, pareiškė, kad yra sprendžiamas kai kurių Kauno prokuratūros, Tardymo valdybos ir policijos pareigūnų likimas, nes jų rekomendacija buvo sušvelnintas G. Petriko judėjimo suvaržymas. Susitikime buvo nutarta imtis griežtų priemonių užtikrinant, kad neat-sakingai veiktų pareigūnai ir nusikaltę bei nuo teisingumo besislapstantys asmenys negalėtų išvengti atsakomybės.

Opozicijos LDDP pirmininkas Česlovas Juršėnas, vertindamas šiuos įvykius kaip pavyzdį, apkaltino konservatorių vyriausybę neveiklumu prieš nusikaltamumą ir rinkiminių pažadų nevykdymu. Č. Juršėnas pabrėžė, kad per praeitus metus nusikalstamumas Lietuvoje stambiai padidėjęs. Lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, per pirmąjį šių metų ketvirtį nusikalstamumas padidėjo 16,5%.

Lietuva ir Europos Sąjunga

Tokiu pavadinimu jau yra prarastas dvi konferencijos sesijos, organizuotos Sambūrio ir Lietuvos valdybos Jungtos su tikslu supažindinti Lietuvos visuomenę su Europos Sąjunga, su tuo, ką laimėtų ir ką prarastų Lietuva, įstojusi į Sąjungos ekonominį susivienijimą. Čia minima keletas išskeltų faktų ir minčių.

1993 metais Kopenhagoje įvykusiame Europos Sąjungos aukščiausio lygio susitikime buvo nustatyti pagrindiniai reikalavimai, į kuriuos bus atsižvelgta priimant naujas Sąjungos nares. Pagrindiniai reikalavimai yra: demokratinės valdžios sistema, laisvos rinkos ekonomika, europietiškas gyvenimo būdas ir geri santykiai tarp pagrindinės tautos ir krašto tautinių mažumų. Šie reikalavimai nesukelia didesnių kliūčių Lietuvos narystei. Tačiau yra keletas specifinių problemų, būtent neužtekintai apsaugota Lietuvos siena su Baltarusija ir Ignalinos branduolinės jėgainės saugumas, neatitinkantis Vakarų Europos saugumo standartams. Jungiantis į Europos Sąjungą tektų uždaryti Ignalinos jėgainę, kas žymiai pakel-

Sydnejaus "Aušros" tunto Šatrijos Raganos vyr. skaučių draugovė. Iš kairės: Laura Belkienė, Juta Šlitterienė, Elena Erzikov, Elytė Blansjaar, Rasa Blansjaar, Daina Šlitterytė, Daina Dičiūnaitė, Jūlytė Viržintaitė, Bettina Kapočienė, Rasa Venclovaitė. Sėdi iš kairės: Ramutė Gakienė, Virginija Coxsaitė, Vida Bliokaitė, Kristina Rupšienė, Marina Coxsaitė. Žiūr. straipsnelį skautų skyrelyje ("Pėdekys")

tų elektrinės energijos kainą. Toks veiksnys neatitinka net trumpalaikiam Lietuvos ekonominiam interesui. Lietuvoje esantis aukštas kriminalinio nusikaltamumo lygis ir visuomenės nepasitikėjimas teisingumo sistema jaudina Vakarų Europos valstybes ir gali tapti barjeru Lietuvos įstojimui į Europos Sąjungą.

Keletas kalbėtojų pabrėžė, kad būtinos žemės ūkio reformos (jų tarpe būtini mažų ūkių išnykimai), kurios reikalingos norint konkuruoti su stambiai subsidijuotu Vakarų Europos ir JAV žemės ūkiu. Taip pat be galo svarbu pasirinkti tas žemės ūkio sritis, kurios yra „perspektyviausios“. Ekonomistai gana optimistiškai įvertina prieinamumą prie didesnių rinkos.

Plačiai buvo pripažinta, kad Sovietų okupacijos rezultate, Vakarų Europa ir Lietuva yra skirtingi pasauliai ir kad ilgai truks, kol bus atsikratyta įprasto Sovietinio galvojimo, ypač ekonomikos srityje, kurioje Lietuva pripratus prie ekonominį komandų iš viršaus, ne taip kaip

Vakaruose, kur komandos ateina iš apačios (taip vadinama Sovietinė „command economy“ vietoje Vakarų „market or demand economy“).

Lietuvos įstojimui į Europos Sąjungą priešinosi buvęs Tautininkų sąjungos pirmininkas ir dabartinis šios partijos tarybos bei Seimo narys Rimantas Smetona, kuris ketina kurti judėjimą už pilnai nepriklausomą Lietuvą, argumentuojant, kad įstojus į Europos Sąjungą Lietuva privalės atiduoti didelę dalį suverenių teisių Vakarų Europos stambiaus kapitalo valiai. R. Smetona teigia, kad dauguma Lietuvos gyventojų nepritaria įstojimui į Europos Sąjungą, nors gyventojų apklausos duomenys nepalaiko R. Smetonos teigimų.

Minėtos konferencijos kalbėtojai teigia, kad dabartiniai visuomenės apklausinėjimai yra bereikšmiai dėl visuomenei prieinamos ir objektyvios informacijos stokos apie įstojimo į Sąjungą pasekmes.

Danius Kairaitis

Paminėtas pirmosios mokyklos 600 m. jubiliejus

Pentadienį, gegužės 9 d. buvo iškilmingai pažymima Lietuvos mokyklos 600 metų sukaktis. Įrašas Vilniaus katedros inventORIZACIJOS knygoje liudija, kad 1397 metų gegužės 9-tąją jau veikė katedrinė mokykla. Tą dieną prezidentas Algirdas Brazauskas vienuolikai pedagogų įteikė Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino, 35 pedagogai gavo Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino medalius. Dar apie pusrėčio šimto mokytojų už ilgametį darbą buvo apdovanojami padėkos raštais per miestų ir rajonų savivaldybių švietimo skyrių rengiamas iškilmes. Pavakary Vilniaus Arkikatedros Vyskupų koplyčioje buvo atidengta Lietuvos mokyklos atminimo lenta, laikomos Šv. Mišios. Vakare Operos ir baleto teatre vyko iškilmingas Lietuvos mokyklos 600 metų sukakties minėjimas,

kuriame kalbą sakė ir prezidentas A. Brazauskas. Gegužės 9-tąją tai pat buvo pradėta prekiauti 50 centų nominalo proginiais pašto ženklais bei vokais. Broniaus Leonavičiaus sukurti ženklai 500 000 egz. tiražu išspausdinti Vengrijoje. 100 000 tiražu pasirodys ir 3.54 lito vertės megnetinė telefono kortelė bei tūkstantis proginių kalendorių. Šios sukakties proga išleista Rasos Paulavičienės knyga „XX amžiaus Lietuvos mokytojai“, taip pat pradėta platinti Vinco Ružo ir Romualdo Samanavičiaus knyga „Raguvo praeitis. Švietimas ir kultūra“.

Gegužės 8 d. Lietuvos prezidentas Algirdas Brazauskas dekretu atšaukė Juozą Ašmerbergą iš Lietuvos ambasadoriaus Kazachstane pareigų.

Algis E. Gedris, EL - Žinios

VEIDU I RYTUS

Pirmiausiai terminologija šiam rašiniui: ne tremtiniai, išeiviai, pabėgėliai, Pasaulio lietuviai, bet už Lietuvos ribų gyvenantieji lietuviai. Šiam rašiniui naujojo žodžio „užsieniečiai“.

Netrukus susirinks užsieniečių seimas (suvažiavimas) Vilniuje. Svarstysime įvairiausius klausimus, problemas, susijusius su užsieniečių bendruomenių gyvavimu, išlikimu - ateitimi. Didelė dalis to seimo atstovų bus iš JAV ir Kanados. Proporcijai atstovausime Australiją, Vokietiją, kitas vakarų pasaulyje esančias lietuvių bendruomenes. Šios bendruomenės, įskaitant ir Pietų Amerikos bendruomenes, be abejo, yra turtingesnės ir daugiau informuotos, negu bendruomenės, išmėtytos po buvusias tremties vietas ar netgi Ukrainą, Lenkiją. Problemos ir ateities vizija šių vakarų ir rytų bendruomenių daugelyje atvejų yra labai skirtingos. Neįsivaizduoju, kad būtų galima surasti visus bendrus sprendimus, tinkančius ir vakarų, ir rytų užsieniečiams lietuviams.

Vakaruose prašome Lietuvos, kad mums parūpintų mokytojų, kunigų, kultūrinių renginių, vietą Seime, nuosavybių grąžinimą, pilietinį pilnatiesiškumą. Lietuvai siunčiame labdarą, patarimus ir, asmeniškai apsisprendę, grįžta vienas kitas specialistas ar pensininkas. Sakome, kad esame reikalingi ar net galime būti naudingi Lietuvai išlikę lietuviams vakarų pasaulyje, kuriame, tokią turime iliuziją, darysime įtaką vakarų valstybėms darant sprendimus, liečiančius Lietuvą, pvz. NATO. Taip ir įsivaizduoju Čikagos lietuvičius, spaudžiančius JAV užsienio politiką...

Rytuose tikrieji tremtiniai ir jų pali-

kuonys stengiasi išlikti lietuviams. Lietuvai jie būtų naudingi savo sugrįžimu ir, turbūt, tai yra daugelio jų noras. Jiems irgi reikia mokytojų, kunigų, bibliotekų, lietuvių kalbos!

Lietuvos ekonominė padėtis riboja paramos galimybes užsienio lietuviams. Išskyla pirmumo klausimas. Kurie lietuviai užsieniečiai turėtų būti remiami pirmiausiai - Irkutsko ar Kalifornijos?

Nepaslapstis, kad Lietuvos politikai, kultūros ir švietimo darbuotojai, turbūt ir dvasininkai, dažniau lankosi Šiaurės Amerikos žemyne, o ne Sibire. Nepaslapstis, kad trumpų bangų siųstuvai iš Lietuvos yra nukreipti į vakarus. Turbūt ir Lietuvoje leidžiamų laikraščių yra pranešama daugiau vakaruose, negu rytuose. Priešasčių yra daug. Nepaslapstis, taip pat, kad dauguma vakarų užsienio lietuvių paramos yra skiriama atsistačiusiai ir nepriklausomai Lietuvai ir jos gyventojams.

Siūlau, kad užsienio lietuvių bendruomenė pakoreguotų savo pasirenkamas pirmumo kryptis. Atsisukime veidu ir ranka į rytus už Lietuvos, skirkime pirmumą užsienio lietuvių bendruomenės „savivalgeibai“. Rytų užsienio lietuviams reikia bibliotekų, vadovėlių, mokymo priemonių, ryšių, grįžimo į Lietuvą finansavimo, labdaros, vaistų, laikraščių - išvardinau, turbūt, tik dalį to, ką reikia, kaip kad aš spėju. Neturi jie ten Lietuvos švietimo ar Kultūros ministerijos, kuri jais rūpintusi. Turi jie, tačiau, likimo mažiau nuskriaustus, turtingesnius brolius ir seseris vakaruose už Lietuvos ribų ir apie tai, manau, reiktų kalbėti užsienio lietuvių seime Vilniuje. Apie tremtinių grąžinimą į tėvynę.

Gabrielius Žemkalnis

Arturėsime 10 milijonų Lietuvių Fondą?

Jurgis Janušaitis

Prieš trisdešimt penkeris metus Čikagoje gyvenantis jaunas gydytojas Antanas Razma spaudoje iškėlė mintį, kad lietuviams Amerikoje yra būtina turėti fondą, į kurį būtų sutelktas bent vienas milijonas dolerių. Fondo tikslas - remti lituanistinį švietimą studijuojantį jaunimą, mokslą, meną, kultūrą. Taigi nuostabiai gražūs tikslai. Jo mintį parėmė dar keletas entuziastų, tačiau atsirado ir tokių, kurie šią idėją laikė neįgyvendintina ir sakė, kad be reikalo toks fondas steigiamas.

Bet pradininkai nenusileido. Sušaukė visuomenės atstovus, išnagrinėjo sąlygas, susitarė su JAV LB Krašto Valdyba ir tokį fondą, vėliau pavadintą Lietuvių Fondo vardu, įsteigė. Organizatoriai įnešė į fondą pirmuosius įnašus. Išrinko fondo valdybą ir pirmąjį pirmininką Teodorą Blinstrubą. Vėliau buvo priimti įstatai, taisyklės, nuostatos ir buvo suformuota viena iš didžiausių išeivijoje finansinė institucija, kurioje šiandien jau sutelkta arti dešynių milijonų dolerių. Lietuvių Fondo tikslai liko tie patys, o Lietuvai atgavus nepriklausomybę, iš fondo skiriama parama ir Lietuvos kultūriniais reikalais bei stipendijos studijuojančiam Lietuvos jaunimui.

Lietuvių Fondas tvarkosi demokratiškais pagrindais. Išrenkama LF Taryba, Valdyba, sudaromos įvairios komisijos specialioms uždaviniais vykdyti. Kasmet yra šaukiami Lietuvių Fondo narių su-

važiavimai.

Šiomet, balandžio 5 d. Pasaulio Lietuvių Centre, Lemonte, įvyko LF trisdešimt ketvirtasis suvažiavimas. Jame asmeniškai dalyvavo šimtinė LF narių, turinčių ir atstovaujančių 10 170 balsų. Suvažiavime dalyvavo, sveikinimus ir kalbas pasakė svečiai: Lietuvos Respublikos JAV ambasadorius dr. Alfonsas Eidintas, PLB pirmininkas Bronius Nainys, ALT pirmininkas dr. Jonas Račkauskas, Draugo Fondo pirm. Bronius Juodelis ir LF pirmūnai - dr. Antanas Razma ir Teodoras Blinstrubas. Raštu suvažiavimą pasveikino Lietuvos generalinis garbės konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza ir LF įgaliotiniai.

Pradedant suvažiavimą sukalbėta malda, Ramona Steponavičiūtė perskaitė 1996 m. mirusių narių (95) sąrašą. Jų atminimas pagerbtas A. Šantarui uždegant atminimo žvakę, sugiedant „Marija, Marija“.

Išsamius pranešimus suvažiavime padarė Valdybos pirmininkas Povilas Kilius, LF Tarybos pirm. Vytautas Kamantas, Pelnos skirstymo kom. pirm. Daina Kojelytė ir kiti komisijos nariai. Iš pranešimų aiškėjo, kad LF šiuo metu yra 6 899 nariai. Kapitalas - \$ 8 677 787. Per LF veiklos laikotarpį pelno išdalinta \$ 4 511 015. Pelnos skirstymui jau vėl paskirta \$ 400 000. 1996 m. pelno paskirta rekordinė suma \$ 419 395. Narių buvo nubalsuota iš LF Lietuvai paskirti virš 1 milijono. Dalis jau išmokėta. Dar liko neišmokėta \$ 364 994.

Trumpai iš visur

Aštuoni Šiaurės Italijos separatistai, pagrobtu laiveliu gegužės 9 d. atplaukę iš žemyno į Veneciją, įsitvirtino San Marco aikštės varpinės bokšte. Jie pakelbė Venecijos respublikos atstatymą, gi varpinės bokšto viršūnėje buvo iškelta vėliava su šv. Markaus liūtu. Deja, respublika išsilaikė vos 5 valandas, italų policijai šturmuos bokštą ir suėmus visus „Šviesiosios Venecijos respublikos“ armijos karius. Senoji Venecijos Respublika žlugo 1797 metų gegužės 12 d., ją užėmus gen. Bonapartės vadovaujamai revoliucinės Prancūzijos armijai.

Gegužės 10 - 11 dienomis popiežius Jonas Paulius II apsilankė Libane, pradedančiame atsigauti po 15 metų trukusio pilietinio karo. 300,000 žmonių minia dalyvavo šv. Tėvo Beirute atvirame lauke atlaikytose mišiose. Popiežius skelbė taiką tarp musulmonų ir krikščionių, tarpusavio skriaudų atleidimą.

Gegužės 10 d. stiprus žemės drebėjimas sukrėtė rytinį Iraną, sunaikindamas 200 kaimų. Žuvo 4000 žmonių, 6000 sužeistų. Drebėjimo centras buvo 112 km. į vakarus nuo Afganistano sienos. Irano kreipėsi į Jungtines Tautas pagalbos žemės drebėjimo aukoms.

Howard University College of Medicine (Washington, DC) mokslininkų studija rado, kad vienas iš svarbiausių astmos sukelėjų didžiųjų miestuose JAV miestuose yra tarakonų išmatos. Apie trečdalis astmatikų vaikų yra alergiški tarakonams.

N. Zelandijos mokslininkai aiškina, kad jų tyrimai rodo, kad aukštos įtampos laidai gali iššaukti astmą. Susirgimai astma tarp vaikų, gyvenančių 20 metrų atstume

nuo aukštos įtampos laidų, yra tris kartus dažnesni negu kitais atvejais.

Visą savaitę užtrukęs mačas tarp pasaulio šachmatų čempiono Garry Karpov ir „Deep Blue“ IBM kompiuterio gegužės 12 d. pasibaigė kompiuterio pergale. Pasaulio čempioną įveikė mašina santykiu 3 1/2 : 2 1/2.

Prieš metus laiko Garry Karpov buvo įtikinančiai įveikęs ankstesnį „Deep Blue“ kompiuterio modelį.

Rusijos užsienio reikalų ministras Jevgenij Primakov Liuksemburge derėjosi su NATO šefu Javier Solana dėl Rusijos - NATO sutarties projekto, tačiau jiems nepasisekė susitarti. Derybos bus tęsiamos. Javier Solana atvykus į Maskvą.

Zairės prezidentas Mobutu gegužės 10 d. grįžo į Kinšasą po trijų dienų pasitarimų Gabone su kitų prancūzų kalbą vartojančių Afrikos valstybių vadovais. Grįžęs jį pareiškė, kad vėl tarsis su sukilėlių lyderiu Laurent Kabila dėl taikingo valdžios perdavimo.

Sukilėliai bei juos remiančios užsienio valstybės stengiasi paveikti Šveicarijos bankus, kad šie viešai paskelbtų, kiek prezidentas Mobutu ten yra deponavęs pinigų. Reikalaujama, kad bankai šiuos depozitus užšaldytų.

Tolimų distancijų plaukikė australė Susie Maroney gegužės 13 d. pirmoji pasaulyje nuplaukė iš Kubos į Floridą. 22 metų amžiaus plaukikė 200 km. nuotolį įveikė per 25 valandas. Ji turėjo nutraukti panašų bandymą prieš metus laiko dėl blogų oro sąlygų. Netoli Amerikos kranto ji buvo ištraukta iš vandens haliuciuojanti ir susilaužiusi abiejų rankų riešus.

Suvažiavime buvo išrinkti 6 Tarybos nariai - direktoriai (tikrumoje perrinkti): dr. Gediminas Balukas, Daina Kojelytė, Vaclovas Momkus, Algirdas Ostis, dr. Antanas Razma ir dr. Jonas Valaitis.

Lietuvių Fondui už teikiamą visokeriopą paramą padėkas išreiškė ambasadorius dr. A. Eidintas, PLB pirm. Bronius Nainys, JAV LB KV pirm. Regina Narušienė, Draugo Fondo vardu - Bronius Juodelis, ALT pirm. dr. Jonas Račkauskas. Padėkta Pelnos skirstymo komisijai, padėkta Tarybai ir darbščiajai LF reikalų vedėjai Alei Razmienei, padėkta Tarybos ir Valdybos nariams už darbą.

Lietuvių Fondas yra nupirkęs dail. Domšaičio meno kūrinius, dalį kurių jau

perdavė Klaipėdos dailės vardu įsteigtam muziejui, o dar likusius 181 paveikslus perduos Lietuvos dailės muziejui Vilniuje.

LF gerai investuoja savo kapitalą ir gauna dideles palūkanas, iš kurių teikiama gausi parama išeivijos institucijoms bei Lietuvai.

Suvažiavimas praėjo darnioje nuotakoje, išsamiai aptarus visus LF dabarties ir ateities klausimus. LF vadovybės tikslas - neatlaidžiai siekti sutelkti į fondą dešimtį milijonų dolerių. Turima vilčių. Aukotojų kasmet atsiranda, o dideli palikimai sėkmingai padeda fondui augti.

Tai tik trumpas užuominos iš darbingo LF narių suvažiavimo. Sėkmės siekiant užsibrėžtų tikslų.

Politikai šaukia, kad Lietuvai reikia skubėti į vakarų Europą. Idomu, ar jie prisimena, kad ten vyrauja...

Algirdo RADVILAVIČIAUS piešinys

PARAMOS LIETUVAI APŽVALGA

ALB Krašto Valdyba imasi apžvelgti finansinę paramą, kurią Australijos lietuviai po Atgimimo suteikė Lietuvai per įvairius fondus, specialias rinkliavas ir t.t.

Krašto Valdybos bylose yra pakankamai žinių apie ilgąmetį „Pagalba/Parama Lietuvai“ fondą, o taip pat prieinamos yra žinios apie stambų Tremtinių Grįžimo (namų statybos tremtiniams) fondą. Tačiau per pastarąjį dešimtmetį daug paramos buvo kaupiama, persiunčiama ar kitaip panaudojama ir kitais būdais bei keliais. Pavyzdžiui, kai kurios didžiosios Apylinkės (Melbournas, Adelaidė) surinktą paramą persiūsdavo tiesioginiais.

Šiame „M.P.“ numeryje pradėdame spausdinti Krašto Valdybos žinioje esančią informaciją. Atskirai kreipiamės į ALB Apylinkės bei Seniūnijas, kad jos šią informaciją papildytų. Taip pat prašome atsiliepti visas kitas organizacijas, būrelius, vienkartinės grupes, kurios irgi rinko lėšas Lietuvai ir jas vienaip ar kitaip perdavė Lietuvon.

Į apžvalgą nebus įtraukiama Australijos lietuvių asmeninė parama (finansiskai ar siuntiniais), skirta giminėms, pažįstamiems ir t.t. Tokia parama laikytina privačia.

Suteikiant žinias, prašome pažymėti, kiek įmanoma, kam ar kokioms institucijoms (pvz. mokykloms, vaikų namams, ligoninėms ir t.t.) parama buvo suteikta. Bendrai ši apžvalga bus mūsų, Australijos lietuvių, daug sakanti istorijos dalis.

Visais šiais reikalais prašome nedelsiant rašyti p. Jonui Zinkui, 84 Victor Ave., Picnic Point NSW 2213, tel. (02) 9774 2914. Jis mielai padės ir neišskumų atvejais.

FONDAS „PAGALBA / PARAMA LIETUVAI“

Adelaide	(rinkta ir panaudota tiesioginiais)	
Brisbane	ALB Apylinkės Valdyba	6,466.00
	Brisbane Liet. Kultūrinė D-ja	3,335.00
Canberra	Per Jurą Kovalskį	7,482.25
Geelong	ALB Apylinkės Valdyba	8,881.00
	Geelong Liet. Sąjungos V-ba	7,311.78
Hobart	ALB Apylinkės Valdyba	2,750.15
Latrobe Valley	ALB Seniūnija	1,501.20
Melbourne	(rinkta ir panaudota tiesioginiais)	
Newcastle	ALB Apylinkės Valdyba	1,200.00
Perth	ALB Apylinkės Valdyba	16,000.00
Sale	ALB Seniūnija	715.00
Sydney	ALB Apylinkės Valdyba	51,628.00
	„Koncertas Lietuvai“	5,476.20
Wollongong	ALB Seniūnija	500.00
Krašto Valdyba	Surinkta	2,795.00
„Talka“	Palūkanos	18,465.00
	Viso	134,506.58

Liko neišleista 6,555.37

ALB Krašto Valdybos inf.

SYDNEJAUS LIETUVIŲ SODYBOJE

• Velykų švenčių metu, bent jau pirmąjį jų dieną, nedaug Sodyboje liko sodybiečių – kas pas vaikus į miestą, kas pas gimines ar draugus, išskyrus Barzdžių ir Storpirščių šeimas. Pas vienus ir kitus susirinko būrys artimųjų ir margačiai buvo daugomi (ar turėjo būti daugomi) čia pat – Sodyboje.

• Balandžio 7 d. Sodyboje lankėsi iš Romos atkeliavęs marjonas, kun. Vaclovas Aliulis, prieš tai (balandžio 5-6 d.d. Lidcombe bažnyčioje Sydnejaus tikintiesiems pravedęs rekolekcijas (rekolekcijas jis pravedė visos Australijos lietuviams Perth'e, Adelaidėje, Melbourn, Hobarte...). Svečias mėgėjas fotografuoti, tad padarė nemažai nuotraukų, o kavutės metu susipažino su kai kuriais sodybiečiais. Pati Sodyba jam labai patikusi.

• Įpusėjus australiškam rudeniiui, Sodyboje vėl prasidėjo mankštos – aerobikos „sezonas“, kuriame dalyvauja dalis

sodybiečių. Penktadieniais, pasibaigus mankštai, Vytautas Vaitkus vieną valandą dar demonstruoja lietuviškus, o retkarčiais ir savo darytus videofilmus.

• Paskutiniu metu ilgesnį laiką ligoninėje buvo Ona Barzdienė. Dabar jau grįžo į Sodybą, kur ją ištikimai slaugo

Svečias kun. V. Aliulis Sodyboje.

SKAITYTOJŲ ŽODIS

Gerbiamas p. Redaktoriau,

Sveikinu Andrių Žilinską. Jo atsakymas p. V. Baltučiu („Mūsų Pastogė“ Nr. 16, psl. 6) buvo parašytas inteligentiškai ir be jokių asmeniškų užgauliojimų.

Mes visi suprantame neišvengiamą dviejų kalbų naudojimą mūsų bendruomenėje. Tai yra dalis realybės gyvenant kraštuose, kur anglų kalba yra pagrindinė, kasdieninė kalba, naudojama darbo ir mokslo sistemose.

Tą pasakius, aš buvau labai laiminga, skaitydama, kad p. Žilinskas pritarė, „...kad visos mūsų pastangos ir ištekliai būtų skirti lietuvių kalbos mokymui ir platesniam jos naudojimui“ ir už tai, kad šiame sakinyje, aš jaučiu, yra pagrindas mūsų diskusijų, sprendžiant šią problemą mūsų jaunijoje karteje.

Žiūrėkime į visą dabartinę situaciją taip, kaip ji iš tikrųjų egzistuoja, o ne kaip mes norime kad ji egzistuotų. Jaunajai kartai nuolatinis spaudimas kalbėti lietuviškai taip pat įkyrėjo, kaip senajai kartai prikašiojimai kalbėti angliškai – „Speak English!“

Daugumoje, jaunoji karta nedalyvauja mūsų politiniuose ir istoriniuose minėjimuose, kaip pvz. Vasario 16, Birželio įvykiai, Tautos šventė ir t.t. Ne jiems tas stiprus pasišventimas lietuvių tautai. Jų bendruomenės ryšys yra daugiau pramogos, negu politiniai įsitikinimai, ir lietuvių kalbos naudojimas neturi jiems daug reikšmės. Jų lietuvių kalbos kasdieninis naudojimas yra nereikšmingas.

Oficialių organizacinių susirinkimų ir apmokymų kursų metu vis daugiau yra įmaišoma anglų kalba. Greitas kalbos išnykimas yra matomas techninėje ir literatūrinėje srityje. Nors mūsų bendruomenės yra aptarnaujamos dviejų lietuviškų laikraščių ir lietuvių kalba radijo programos bei lietuviškų bibliotekų, visa tai atrodo nepakankamas dėmesys lietuvių kalbos išlaikymui taip kaip reikalinga ją išlaikyti mūsų bendruomenėse. Daugumoje, jaunoji karta neskaito lietuviškų laikraščių, nesinaudoja bibliotekų paslaugomis ir neklauso radijo programų.

1950-tasis dešimtmetis buvo laikotarpis, pilnas energingos veiklos mūsų bendruomenėse, kur politinės grupės konkuravo dėl kontrolės, o po to sekė ramios veiklos ir pastovumo laikotarpis iki 70-to dešimtmečio. Su 80-tuoju dešimtmečiu prasidėjo lietuviybės žlugimas. Šiuo metu jis pasiekė kritišką laipsnį.

Senieji organizaciniai rėmai, įkurti 50-tame dešimtmetyje, dar pajėgia išlaikyti bendruomenės dvasią, deja, bažnytinis lankymas yra labai sumažėjęs, tai aukšto mirtingumo ir jaunesniųjų nesilankymo pasekmė.

Chorai dar išsilaiko, bet jie sudaryti daugiausiai iš senimo. Sporto klubai,

dukra Jūratė ir kurį laiką slaugė net iš Amerikos atvykusi dukra Nijolė.

Gegužės mėnesio pradžioje sunegalavo ir Sodybos rūpestingasis šeimininkas Zenonas Storpirštis ir jam prireikė keletą dienų pabuvoti apylinkių ligoninėse. (Rašant šias eilutes, gautas pranešimas, kad

skautai, tautiniai šokiai dar pritraukia jaunesnius, bet mažai kas ten kalba ar supranta lietuviškai, ypatingai jaunuoliai iš mišrių šeimų. Mokyklos nyksta ir šeštadienio lietuvių kalbos kursai vos išsilaiko.

Trumpai, situacija yra tokia:

1. Pirmoji lietuvių generacija Australijoje greitai sensta.

2. Antroji generacija neturi pakankamo lietuvių kalbos supratimo, kas išlaikytų buvusį kultūrinės veiklos lygį.

Be naujo kraujo įnašo į mūsų bendruomenę, mums bus labai sunku išlaikyti buvusio lygio kultūrinę veiklą. Vis daugiau ir daugiau lietuvių namai, kur mes ateiname atnaujinti savo kultūrinę dvasią, virst socialiniais klubais, kur žmonės susieja pabendrauti ir cepelinų paragauti.

Turime nutarti, ar mums yra svarbu išlaikyti mūsų bendruomenę, ar stebėti jos greitą išnykimą? Aišku, kad ne! Taigi, turime remti ir toleruoti mūsų jaunimą, jeigu norime juos pritraukti prie mūsų veiklos išlaikymo ilgesniam laikui. Sprendimas yra mūsų – kol yra jaunesnių, tokių kaip p. Žilinskas, kurie nori įsijungti į mūsų bendruomenės veiklą.

Atstumsime juos, kaip buvo daroma praeityje, tai kas mums liks??...

Nijolė Žvirzdinas - Šalkūnas

Gerb. p. Redaktoriau,

Prašau, nieko nepakeitus ir neištaisius, įdėti šį mano pasisakymą į Jūsų redaguojamą „Mūsų Pastogę“.

Paskutiniu laiku aš gaunu gana daug telefoninių, asmeniškų ir laiškais paklausimų, kas atsitiko, kad aš daugiau nerašau ir nebendrauriu su „Mūsų Pastogė“.

Su šiuo Bendruomenės laikraščiu ir visais jo redaktoriais, nuo pačio pirmojo iki dabartinio, bendradarbiauau ir neapmokamai dirbau 47 metus. Jokių nesusipratimų nebuvo. Tačiau dabar, kai kurie Spaudos Sąjungos direktoriai pradėjo labai cenzūruoti paskirus straipsnius ir pasisakymus, kas daugeliu atvejų yra visiškai nereikalinga. Taip buvo išcenzūruoti mano ir mano bendradarbio iš Geelongo pasisakymai. Tai buvo su manim, kaip vieno iš seniausių „Mūsų Pastogės“ bendradarbiu nesiskaitymas ir skaudus užgavimas. Čia ir yra priežastis mano su „Mūsų Pastogė“ bendradarbiavimo užbaigimo. Nors ir skaudu, bet aš tikiu, kad atsiras jaunesnių žmonių, kurie dar geriau pakeis mane ir jų cenzūruoti nereikės.

Baigdamas aš nuoširdžiai dėkoju visiems mano buvusiems bendradarbiams, kurie per eilę metų nuoširdžiai dirbo sporto skyriuje. Ačiū Jums.

Antanas Laukaitis.

a.a. Zenonas Storpirštis mirė gegužės 9 d. naktį.)

• Birželio mėn. gale nuolatiniam gyvenimui į Lietuvą išvyksta sodybietė Paulina Dabkuvienė. Apsigyvens Gargžduose (Klaipėdos raj.), kur gyvena seserys ir kt. artimieji.

B. Ž.

#PĖDSEKYS

Džiugas išskylauja

"Džiugo" tuntas išklyjoje

Džiugas išskylauja!.. Tai ne milžinas Džiugas, bet jo vardu pavadintas Džiugo tuntas Melbourne. Tunto sueiga pavadinta iškyla, nes jinai įvyko ne Lietuvių Namuose, bet gryname ore – parke. Vietoje tradicinės Atvelykio stovyklos, šiais metais Tuntas suruošė vienos dienos iškylą į Jells Parką Mt. Waverley priemiestyje. Pusę vienuolikos ryto susirinko tėvai, skautai ir vadovai. Oras buvo puikus kaip ir visas ruduo Melbourne, saulutė gražiai švietė ir temperatūra sukosi apie 20 laipsnių šilumos.

Iškyla prasidėjo draugovių sueigom. Ypatingai svarbi ši sueiga buvo Sesių pirmą kartą skautės ir prityrusios skautės susitikimo su naujomis vadovėmis. Draugovės aptarė sueigų metinius planus ir savo pasirodymus Tunto koncerte birželio 22 d. Lietuvių Namuose. Tą dieną Tuntas atšvęs LSS Australijos Rajono 50 metų jubiliejų. Skautininkų Ramovės irgi turėjo savo sueigą. Buvo nutarta metų bėgyje, švenčiant 50 metų jubiliejų, aplankyti savo skautininkus, anksčiau vadovavusius Tuntui.

Pietums buvo BBQ. Po pietų vyko žaidimai, kuriuos parinko ir pravedė ps. Onutė Prašmutienė ir ps. Linas Prašmutas. Skautai buvo suskirstyti į įvairių amžių komandas, pradedant paukštytėmis ir vilkiukais ir baigiant prityrusiais skautais. Varžėsi įvairiais vardais pasivadinusios komandos. Viena iš rungčių buvo apelsinų metimas į tolį su guminiu batu. Varžėsi tėvai ir vadovai. Tėvai nugalėjo vadovų rungtyje – temptant storą virvę. Tėvai ir vaikai taip pat bėgo trikojės lenktynes. Bendroje įskaitoje pirmą vietą laimėjo "mėlynoji" komanda, antrą – "baltoji" ir trečią – "žalioji". Laimėtojai buvo apdovanoti auksiniais, sidabriniais, bronzos medaliais bei saldainiais ir šokoladu.

Tuntininkas s. Povilas Kviecinskas padėkojo sesei Onutei Prašmutienei ir jos padėjėjams už žaidimų suruošimą bei tėvams, nepagailėjusiems laiko atvykti ir dalyvauti varžybose. Po iškylas draugovės toliau rinksis savo sueigom ir gale metų vėl susitiks Tunto metinėje sueigoje. Tai buvo graži skautiška šventė gamtoje.

s. Birutė Prašmutaitė

Skautininkai išklyjoje. Priekyje iš kairės: Š. Žiedas, R. Skeivys, B. Prašmutaitė (Ramovės pirm.), kun. dr. P. Daukny, D. Lynikienė. Antroje eilėje iš k.: O. Prašmutienė, J. Lukaitis, R. Statkuvienė, P. Kviecinskas, L. Prašmutas.

Suskrido Sydnejaus vyr. sesės

Balandžio 6 dieną Coxų namuose Cherrybrook, susibūrė 15 Sydnejaus vyresnių sesių. Susitikimo tikslas buvo susipažinti naujom ir "patyrusiom" sesėm. Po kelių valandų, tarp užkandžių, kavos ir pasikalbėjimų, visos daugmaž susipažino. Kelios sesės atsivėrė nuotraukų iš senų sueigų, iškylų bei stovyklų – taip prasidėjo visokias klausimai: "kas jįsai?", "nejaugi čia ..." ir t.t. Bet dažniausiai pakartotas klausimas buvo: "kur Sydnejaus vyčiai dingo?" Tad dabar kviečiame skautus

čius į šį klausimą atsakyti! Gal mes ir jus pakviesime į savo sekančią pobūvį! Vis Budime!

"Aušros" Tunto Šatrijos Raganos D-vė

● Sydnejaus skautų židinys rugsėjo 7 d. Bankstowno Lietuvių Namuose ruošia "Mažvydo – pirmosios lietuviškos knygos" minėjimą vietos skautams ir bendruomenėi. Spalio 26 d. numatyta (drauge su kitais Sydnejaus skautų vienetais) suruošti LSS Australijos rajono 50-mečio šventę.

● Jau baigtas ruošti šių metų "Tėvynės Židinio" numeris, kurį atspausdins, jis bus išsiuntinėtas rajono skautams (tėms). Ž.

SPORTAS

Sporto klubo "Kovas" žinios

Sydney „Kovas“ Basketball
(Under 10's) KOVAS - ARNCLIFFE SCOTS
6 - 18 (2 - 8)

Our young team tried their best and are improving week to week. The biggest problem they have at the moment is lack of numbers. Playing with a mixed team in a boys' competition makes it even more difficult. Nicole Sliogeris scored 6 points and Daniel Sepokas 2. Other players are Elissa Erzikov, Melissa Belkus and Yasmira Gakas.

KOVAS U12's - ROYAL ARCHERS
14 - 33 (5 - 22)

Our youngsters tried very hard but were outclassed by a much bigger team. Matthew Sliogeris, who is a Bankstown District U12 representative player, continues to impress whilst Jonathan Lee and Alexander Karp are improving in leaps and bounds. The three girls in the side - Kristina Erzikov, Elizabeth Soulos and Caroline Hickson - are doing it tough against the „rougher“ all boys' teams. However, they are determined to succeed.

NEW COACH

Well known basketballer Rita Kasperaitis has agreed to coach the Kovas U10 - U12 teams. If you have children in any of these age brackets please contact the team managers: Julija Soulos 9559 5151 (U12) or Elena Erzikov 9610 2540 (U10) for training times.

Golf

Thirty two players turned out for the most recent Kovas Golf Day which was held at St. Michaels (an eastern suburbs coastal course). Playing in a Stableford pairs „Multiplier“ event the winners were Vince Binkis and Alis Migus, then George Filatov/Marianne Cerkasas and Bruce Cox/Peter Kains. Individual results: 39 pts Vince Binkis and 36 pts Alis Cerkasas. The ladies winner was Marianne Cerkasas.

(38pts) from Jurate Valys on 35 points. Nearest the pin winners were Vytautas Burokas and Algis Cerkasas, whilst the long drive winner (over 300 m) was Eddie Karp. The only sign of „panic“ occurred when Alis Migus, and son-in-law Bruce Cox, realised that due to our late tee-off time, they would be late for dinner which Monica was preparing. (One player noted, „I've never seen Alis move so fast - especially after the game“)

It seems some of our golfers are very well off, Alis Migus and Jurgis Liutikas have just returned from overseas trips. Jimmy Pocock (our treasurer for the last 10 years) has just left on a three week trip to China and now we hear that Algis and Irena Dudaitis are off to Lithuania in May, followed by Algis and Vida Skirka who are going there in June. Kostas Bagdonas (who we rarely see these days) is always travelling - somewhere!

J. B.

Melbourne „Varpas“ Basketball

The „Varpas“ Men's Basketball team (Winner of the past two „Sporto Šventės“) is currently playing in the Victorian Championships in Third Division with a 4 win - 4 loss record. The team comprises eight players and although playing well, lacks consistency to be a threat to the top sides. Coach (A. Skimbirauskas) believes the lack of consistency can be pinpointed to the fact that, because of study and work commitments, players cannot always attend training sessions. Team spirit is nevertheless extremely high and is always evident on court irrespective of the result.

VARPAS - HAMPTON PARK

37 - 46 (19 - 29)

K. Levickis 12, L. Skimbirauskas 9, P. Oželis 7, A. Meiliūnas 4, S. Levickis 3, A. Firinauskas 2.

R. M.

PASTABOS SAU...

Saulėlydžio šešėliai

- Žmogau, gali iš gyvenimo pasiimti viską ką panorėjė, tačiau nepamiršk sumokėti, - sako sena ispanų patarlė. Dauguma mūsų, įsikūrę Australijoje, esame sumokėję naujam gyvenimui su kaupu. Pradėjome iš nieko. Išlipome į krantą su keletu lietuviškų knygų ir dovanotais UNROS rūbais. Šiandien, saulėlydžio varšoms nuspalvinus mūsų dienas, tikimės, kad atsilyginome už praleistus Australijoje metus, už suteiktą galimybę įsikurti, už saugų gyvenimą, už politinę ir dvasinę laisvę, kurią ieškojome karo nuteriojtoje Europoje.

Senatvės dienos bauginančios ir slepiančios sveikatos sutrikimus, negalia ir vienvietė. Labiausia mus gąsdina vienvietė, kuri geliančiai ir skausmingai nudažo paskutines dienas, kurios turėtų būti ramios ir patogios, nes savo triūsą ir nenuilstamą darbą to užsitarnavome. Deja, ne vienam, kad ir pasiturinčiam, tenka gyvenimą užbaigti vienišam. Draugai išmirė, vaikai pamiršo, dairaisi aplinkui - visur svetimi veidai. Žvelgi į duris, tikėdamasis, kad jose pasirodys šviesus ir mielas artimo žmogaus veidas. Deja, durų anga tuščia. Gal šis nupieštas vaizdas per daug klaukus ir bauginantis, bet jame daug tiesos. Tai įsitikinsite, kai apsilankysite viename iš prieglaudos namų, kuriuose valdžios pa-

rėdymu apgyvendintas ne vienas letuvis, nes niekam nebuvo laiko ar noro juo pasirūpinti.

Šiandien galime pasidžiaugti Sydneyjaus Sodyba Engadynėje, kur jaukioje ir lietuviškoje aplinkoje gyvena keliolika mūsų tautiečių. Adelaideje turime net dvejus namus: PALM draugijos „Židinį“ ir Baltų Namus, kuriuos administruoja pabaltiečių sudarytas komitetas (iš kiekvienos tautybės po tris asmenis). Juose gyvenimas gana patogus ir priežiūra gera. Tik Melbourne lietuviams nepavyko, nors pastangos buvo dėtos tokius namus įsteigti, bet neatsiradus pakankamai dėmesio iš lietuvių bendruomenės, senelių namų idėja mirė. Šiandien melbourniški lietuviui, sulaukus senatvės, tenka ieškoti prieglaudos svetimuose namuose. Žinoma, dar ne vėlu juos įkurti, tuo privalėtų rūpintis jaunesnioji ir vidurinioji karta, kuri sulaukusi vyresnio amžiaus, irgi dairysis, kur jaukiai ir patogiai praleisti saulėlydžio valandas.

Gaila, kad mūsų bendruomenės vadovai nebandė kurti visai Australijos Lietuvių Bendruomenėi bendrą poilsio namų vyresniajai kartai, kur galėtų prisiglausti visi Australijos lietuviai, sulaukę vyresnio amžiaus. Šis projektas dar ir šiandien įmanomas, žinoma, reikia iniciatyvos,

Nukelta į 7 psl.

KULTŪRINĖSE PARASTĖSE

Lietuviai dailininkai pasižymi parodoje

"The Europeans: Emigre Artists in Australia 1930 - 1960"
National Gallery of Australia (NGA), Canberra, 97.03.15 - 97.06.09

Gal atsižvelgiant į 50-metį nuo pagrindinės rytų europiečių - karo pabėgėlių imigracijos į Australiją, o gal ir priepuolamai, NGA (kuratoriaus Roger Butler iniciatyva) surengė rinktinę grafikos, tapybos, skulptūros, juvelyrinių dirbinių, dekoratyvinio ir pritaikomojo meno parodą, kuri rodo, kad europiečių įtaka Australijos kultūrai prilygsta jų įtakai Australijos kulinarijai. Šioje parodoje lietuviai dailininkai figūroja ne tik skaitlingai, bet ir garbingai, patvirtindami savo meninę įtaką visuose pagrindiniuose meno žanruose: grafikoje, tapyboje ir skulptūroje.

Henrio Šalkausko linoleumo graviūros „The Search“ duotoji detalė, paversta į milžinišką reklaminių plakata, nurodo NGA lankytoji kelią į tris parodų sales, kuriose išstatyta europiečių menininkų ekspozicija.

Pirmoji salė niūri. Ji net depresyviai miteikia žiūrovą, priverčia jį mąstyti apie karo žiaurumus. Salė skirta eksponuoti meno darbus, sukurtus karo ir koncentracijos stovyklų aplinkoje. Pagrinde tai lengvos technikos darbai (piešiniai, medžio graviūrų ir akvarelių rinkinys - vokiečių, austrų, lenkų ir čekoslovakų dailininkų kancijų prisiminimai, įamžinti mene. Paviekslų rėmuose matome žmogaus kanciją, nevilgti, bet kartu ir prieštarinę viltį, kuri tokiomis sąlygomis gali kilti iš žmogaus sielos. Visam tam kontrastas - šitos salės vidury - stiklo vaza su blizgančiais sidabro papuošalais: apyrankėmis, apykaklėmis ir sagėmis...

Įėjus į antrąją salę, iš karto akį pagauna ant galinės sienos kabantys du dideli tamsūs paveikslai. Vėl niūrus - lyg pirmosios salės tęsinys. Prisiartinus pamatai, kad tai Henrio Šalkausko „Painting“ (1969) ir „Striped Painting“ (1971) - sintetinių dažų ir rašalo kūriniai - stambūs, mįslingi, primenantys šio amžiaus amerikiečių minimalistus, bet su europietišku jautrumu ar net žaismingumu.

Atsigręžęs nuo šių dviejų, pamatai stiklinį stalą su iliustruotomis knygomis ir sveikinimų kortelėmis. Čia, anglų kalba, eksponuota Miunchene, 1949 m. išleista ir Vaclovo Rato graviūromis iliustruota knyga „Twelve Ravens“. Iš atskleisto vieno puslapio iliustracijos matosi Rato kūrybos techniškas tobulumas, susiderinęs su jo lietuviška dvasia. O šalia sveikinimo kortelė, patvirtinanti jo supratimą ir pagarbą adoptuotam kraštui: medžio graviūra aborigeniškais motyvais. Panašus derinys yra dar dvejose jo medžio graviūrose, kabančiose ant sienos toje pačioje salėje: „Kangaroo Hunt“ ir „Fish“. Iš tolo atrodo, kad tai grynai aborigeniškas menas, bet prisiartinus matome grynai lietuviškus simbolius ir techniką, išsivysčiusią per kelis dešimtmečius pokarinėje Lietuvoje ir vėliau tęstą po karo. Kas stebino šių eilučių autorių, tai tų trijų Australijoje darytų medžio graviūrų darbų kūrimo metai: 1951-1953. Vos tik du metus po atvykimo Australijon, Ratas jau rado kūrybinio įkvėpimo aborigenų kultū-

riuiuose reiškiniuose, tiksliai suprasdamas jų buitinių ir dvasinių simbolių konkretizavimą meniškoje formoje. Ir tai buvo daugiau 20 metų prieš tai, kai „vakariečiai“, australai ir pasaulis bendrai suprato apie aborigenų meno esminę vertę. Tokius kūrinius, kaip 1951-1952 m. dail. Rato, dabar randame galerijose aukštai vertinamus, tik šiais laikais jie daryti aborigenų rankomis... Ratas - pranašas. Žavi čia pasireiškusi universali meniška intucija, kuri peržengia kultūrinės ir geografinės ribas.

Šalia Rato graviūrų, lyg jų sargas, stovi Teisučio Zikaro poliruoto aliuminijaus skulptūra „Figure“ - išdidi, įtaigi ir įspūdinga. Kitoje salės pusėje - Vinco Jomanto medinė skulptūra (1957) „Tower of Grief“. Skulptūra kaip architektūrinė struktūra - tamsi ir įspūdinga, bet liūdesio joje neteko žiūrėti. O gal tai tik todėl, kad tokios emocijos liko išsemtos pirmoje salėje, kur sukaupta tiek daug karo meto širdgėlos. Šalia Jomanto skulptūros Zikaro lino graviūra „Woman With Birds“ - jausmingai pavaizduota lietuviška vaiduilė. Dramatišką įtampą sukelia platus juodas pakraštys, kuris dar daugiau atkreipia dėmesį į švelnią mergaitę. Kruopšti darbo technika truputį primena dabartinės aborigenės dailininkės Treahna Hamm graviūras. Ir vėl ta universali meniška intucija...

Toje pačioje salėje galime pamatyti ne tik paveikslus ir skulptūras, bet ir nuotraukas bei taikomojo meno pavyzdžius: papuošalus, rūbus, tekstilės gaminius, keramiką ir baldus. Eksponuotos net „Fler“ fabriko kėdės. Okiek mūsų, pokario imigrantų, apstatėme savo namus dailiais ir praktiškais „Fler“ baldais?

Trečioje ir paskutinėje salėje - kontrastai. Inge King imponuojančios „industrinės“ skulptūros. Udo Sellbach trijų galvų litografijos, savo dramatiškumu keliančios šurpą - jose pavaizduoti: lyg grąsintojas, grąsintasis ir teisėjas! Didžiuliai paveikslai - dramatiški tiek spalvomis, tiek kompozicija: Stacha Halpern (lenkas) „Composition, Heads“ ir „Boeuf“; Stanislas Rapotec (jugoslavas) „Experience in Spring“ ir „Untitled“; Leonard Hessing (rumunas) „The Cemetery of Days“; Louis Kahan (austras) „The Artist and his Tools“; Judy Cassab (austrė) aliejaus dažų dinamiškai spalvingu audiniu žavintis paveikslas. Visų jų tarpe - du dideli, raminantys gamtovaizdžiai, išreikšti Evos Kubbos neabejotino lyriškumo, abstraktaus ekspresionizmo žanre: „Refuge in the Landscape“ ir „Inland“, kuriame ji pagauna Australijos spalvas ir distiliuoja jų esenciją. Abu paveikslai patrauklūs akiai visų pirma savo grožiu, o gilesnei mąstysenai - savo užgaidumu. Ir vėl matosi kaip lietuvių imigrantai dailininkai glaudžiai susiję su savo adoptuotu kraštu, su jo žavinga gamta, su jo senų seniausia kultūra... Įdomu, ar tik Lietuvos senoji pagonybė neturėjo įtakos į šį - tų gilių, intucinių žmogaus ir gamtos esybių srovių, pajutimą mūsų dailininkų gretose? Atsigręžus į kitą sieną - trys Teisučio

Dr. Antanas Stepanas, šio straipsnio autorius.

Zikaro atspaudai. „Drawing for Sculpture“ švelni litografijos technikos studija persiduoda į litografijoje pavaizduotas smurto aukas, „Anguished Figures“, o šalia jų - ramus išminčius „One of Three Wise Men“, išreikštas kruopščios technikos lino graviūroje.

Sekančioje sienoje, lyg atsveriant Zikaro darbus, trys Henrio Šalkausko atspaudai. Drama. Išbalansuota kompozicija. Techniško tobulumas. Menas! - „Why?“ (1950) lino graviūra: žmogaus figūra, paskendusi juodame fone, susiraičiusi į pozą, kuri gali išreikšti tik skausmą ne vien kūno, bet ir sielos. Didelė, bekūnė ranka siekia į jo širdį. „House Near the Bridge“ (1957) - juoda ir mėlyna lino graviūra: paprasta kompozicijai namo, veido, tilto, tik visi negyvingi - miestai be sielos. „The Search“ (1950) lino graviūra: juoda figūra pasimetusi dar juodesnėje naktį. Žiūrovas užmerkia akis, pamąsto ir savo jausmais supranta pačios esmės ieškojimą.

Perėjęs per tris šios parodos sales, peržiūrėjęs apie 100 šio amžiaus europiečių -

emigrantų menininkų sukurtų eksponatų, ir aplankęs kitas National Gallery of Australia ekspozicijų sales, kur kaba australų dailininkų darbai, žiūrovas patiria subtilią pažangą tarp prieš ir po karinių vietinių menininkų kūrybinių darbų. Ypač grafikos žanre, kur techniškas tobulumas susijęs su vaizduotės lakumu, pakelia Australijos grafikos meną į aukštesnes plotmes. Prisimenant, kad Šalkauskas, Ratas ir Kubbos kartu su Laurie Thomas 1960 metais buvo pradininkai Sydney Printmakers Group, galima daryti išvadą, kad europiečiai, ypač lietuviai, šioje srityje pasižymėjo savo įnašu. Peržiūrėjus šią parodą ir palyginus su dabartinėmis Australijos meno srovėmis, netenka abejoti, kad čia atvykę europiečiai emigrantai menininkai su savo per šimtmečius kurtomis ir dar šio amžiaus pirmoje pusėje nušlifuoti Europos meno gyvojoje „dirbtuvėje“ meno tradicijomis, darė esminę įtaką Australijos meno kultūrai. Šią išvadą gyvai paliudija ši paroda - „The Europeans: Emigre Artists in Australia 1930 - 1960“.

Parodos katalogas nėra išleistas. Gaila. Yra tik knygos formos leidinys, su to paties kaip paroda pavadinimu, bet jame yra tik šešiolika siauros apimties rašinių/esė. Lietuviai dailininkai beveik nepaminėti ir tikrai neatsispindi jų dalyvavimas šioje parodoje, nors Roger Butler savo įvade paminė, kad Ratas ir Šalkauskas „were the prime movers among emigre artists striving for recognition“. O kur Kubbos ir kiti? Daug verčiau įsigyti Sacha Grishin ką tik išleista knygą „Contemporary Australian Printmaking“, kur ne tik teisingai ir vertai paminėti lietuviai imigrantai dailininkai, bet ir joje esančios reprodukcijos yra ko-kybiškos. Knyga gražiai ir vertingai puošytą kiekvieną kavos staliuką.

Antanas Stepanas

Lietuvių dailininkų parodos

* „The Sydney Morning Herald“ savo gegužės 5 d. laidoje rašo apie balandžio - gegužės mėnesiais Sydnėje vykusią dail. Jurgio Mikševičiaus parodą: „Aš nežinojau, kad Jurgis Mikševičius būtų kada nors kūręs skulptūras, bet šio Lietuvoj gimusio dailininko ir mokytojo vaizdingi kūriniai retrospektyvinėje parodoje, vykstančioje „Gallery Space“ Sydnėje, tarptautiniame aerouoste, yra to geriausios įrodymas. Viduržemio jūros akvarelės, šio jauno menininko sukurtos pakeliui į Australiją 1947 m.,

kaip ir ekspresionistiniai portretai ir natūrmortai, piešti 1950-aisiais. Tapytojas yra pasižymėjęs lengvu palinkimu į psichologinį intensyvumą. Mikševičius pasitraukė iš aktyvaus dalyvavimo parodose 60-aisiais. Bet jis kūrė ir toliau“.

Paroda uždaryta gegužės 13 d.

* Iš Melbourne ateina žinios, kad ten, „Maenad Art“ galerijoje (176 Bellan St. Kensington 3031, tel. (03) 9376 2509), savo darbų parodą gegužės 25 d. atidaro lietuvių kilmės dailininkė Irene Wellm - Šarkis. Paroda tęsis iki birželio 16 d.

B. Ž.

Rašytojai vyksta į Tėvynę

Į pavasariu pakvipsią tėvynę šiomet vyksta rekordinis skaičius Australijos lietuvių. Kai kurie iš jų randa minutę kitą užteiti į redakciją, ar bent paskambinti, kad atsisveikintų su „Mūsų Pastoge“.

* Tarp kitų tautiečių į Lietuvą gegužės 7 d. išvyko ir poetė Aldona Veščiuonaitė - Janavičienė. Ji yra pakviesta dalyvauti š.m. Poezijos pavasario renginiuose ir žada ten dalyvauti. Jos naują poezijos knygą - MEDŽIAI RYTO LAISVĖJ - metų pabaigoje ar sekančių pradžioje išleis Čikagos Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas; ją iliustruoja dail. Viktoras Simankevičius.

Poetė garsėja ir Indijoje, kur jos eilėraščiai, išversti į anglų kalbą, tilpo net 4 antologijose 1994 - 1996 m.

* Atsisveikinusiu su „Mūsų Pastoge“ tarpe yra ir dr. Aleksandras Mauragis, į Lietuvą išvykęs gegužės 13 d. (grįš rugsėjo 25 d.). Šios kelionės tikslas - išleisti dar vieną savo filosofinių raštų knygą, pavadintą NEPRARASKIME VILTIES. Tai būtų antras tomas prie anksčiau išleistos ta tačia tema knygos „Fatališka klaida“. Seriją autorių norėtų užbaigti trečią, planuojama knygą.

B. Ž.

Gimtoji kalba gali visam kam sakyti: be manęs jūs ničnieko nemanote. Kas mane niekina, tas pats bus paniekintas savo amžiaus ir užmirštas palikuonių.

Gotfrydas Augustas Biurgeris

Pirmieji metai Australijoje

Kuriamės Pietų Kryžiaus žemyne

Pranas Nagys

(Tęsinys iš "M.P." Nr. 48)

Pakely, bevažiujant iš Ingham į Albury, pravažiavome didžiausią Australijos miestą Sydnėj. Nendrių kirtimo metu mums daug apie Sydnėj pasakojo farmerio sūnūs Bingen ir Sabin. Sakė ten yra ledo čiuožykla. Išlipę Sydnėjaus geležinkelio stotyje (Central Railway Station), ieškojome čiuožyklos. Pasi-klausus, nurodė kur ji yra. Visai arti nuo stoties, vos tik perėjus per gatvę. Ypatin-gai gražus pavadinimas, išrašytas man-dromis raidėmis „Glaciarium“. Einame į vidų, bet mūsų nepriima. Reikia būti ge-rai apsirengus, su šlipsis. Nežiūrint, kad mes sakom esame iš Europos, esame pravažiujantieji, neturime su savim šlipsis, vis vien neįleido. Gerai, kad nurodė kitą čiuožyklą, kur gali eiti be šlipsis. Ji buvo viename Sydnėjaus priemiestyje ir turėjome važiuoti tramvajais. Joje išsi-nuomavome pačiūžas ir lėkėme and le-do visi parkrįdami ir nuo pavandenėjusio ledo sušlapdami. Bet sausio karštis greitai vėl išdžiovinė važiuojant tram-vajumi.

Laimingai sugrįžus į centrinę ge-ležinkelio stotį, teko rūpintis nakvyne. Visi viešbučiai, visos nakvynių vietos buvo užimtos turistų, atvykstančių iš provinci-jos. Planuojame permiegoti, arba, tiksliau sakant, nusūsti ant geležinkelio stotyje esančių suolų. Nors vis dar neprarandame vilties, dar vis klausinėjame. Kažkas mums nurodo namus, kuriuose permiega visi tie, kurie yra benamiai, prasigėrę, ne-sveiki. Jiems čia teikiama nakvynė nemo-kamai. Šie namai buvo visai arti prie Sydnėjaus geležinkelio stoties ir vadinosi „Sydney City Mission“. Jie yra išlaikomi Sydnėjaus miesto valdybos. Mes keturie-se ten nuėję gavome lovelės su čiužiniais veltui. Tai ko mums daugiau bereikia? Visi sugulėme šalia vienas kito lovelėse, drabužius ir batus, kad kas nepavogtų, pasidėjome vietoj pagalviuko ir gerai išsimiegoję buvom pasiruošę rytojaus kelionei į Albury. Keliauti Australijoje jau buvome įpratę. Stotyse, kuriose traukinys ilgiau stovi, ypačiosios. Juose galinusi-pirkti maisto. Nereikia net išeiti iš stoties.

1949 metais vasario 20 d. specialiu, mums skirtu transportu, iš Bonegillo pereinamosios stovyklos išvykome vasių skynimui Berri apylinkėse, Pietų Aus-tralijoje. Gamta čia kitokia. Jau matosi vaismedžių, vynuogių plantacijos. Vo-kietijoje, pravažiudamas traukiniu nuo Stuttgarto iki Ulmo, matydavau vynuogynus. Ten jie buvo aukštai kalnuose ir kalnų pašlaitėse. Dabar mano matomi vynuogynai yra žemumose, lygumose. Vėliau patyriau, kad jie, daugumoje, esti šalia upių. Į tuos vynuogynus privestas vanduo su automatinio laistymo. Pakelės ūkininkų sodybos, apaugusios vaisme-džiais. Berri geležinkelio stotyje pasitin-ka oficialūs žmonės, kurie mus veda ten, kur jie nori, kur mes turime būti. Mes esame jų nupirkti ir dabar nesirūpiname dėl savo sekančios dienos likimo. Išlaikė-me nendrių kirtimą, o čia tokioje aplin-

koje, kur mus vilioja vynuogynai, apie darbą negalvojame, išversime!..

Berri darbo įstaiga mus paskyrė pas ponį McIntosh. Kairėje kiemo pusėje jos namas. Toliau keliuku pavažiavus, vėl kairėje stovi baroko formos namelis. Prie jo sustoja mus atvežęs mažas sunkvežimiu farmos vedėjas. Namukas padalintas į dvi dalis, su įėjimais iš galų. Mus apgyvendi-no namuko gale į vynuogyno pusę. Čia jautėmės gerai ir patogiai. Išvietė tik už 10 metrų. Nusiprausimas netoli jos „po du-šu“ su šaltu vandeniu. Mums čia gyvenant neberekėjo rūpintis nei išvietės sutvar-kymu, nei su nusimaudymu, net ir gyvatės nebaugino.

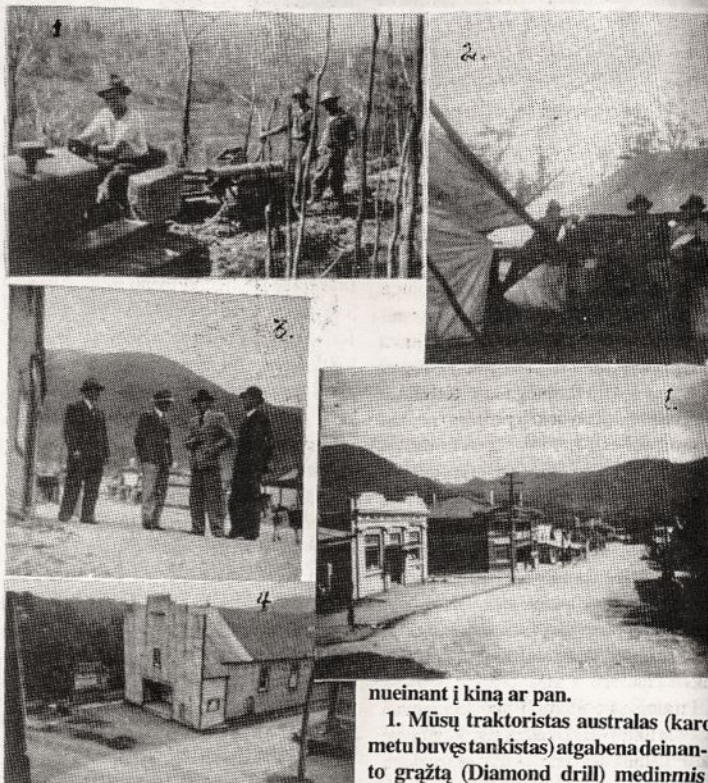
Pas farmos savininkę tris kartus per dieną valgėme. Maistą ji mums gamino pati. Maistas buvo geras, švariai paga-mintas. Susėdavome prie jos virtuvėje esančio staliuko, prie kurio kaip tik ke-turiose tilpdavome. Ji visada mus aptarnavo. Užsuktas radijas duodavo ir kaubojų muziką su dainomis, kurios mums patiko. Ji pati nieko nedirbo: nei laukuose, nei administracijoje. Turėjo ūkio vedėją, ku-ris buvo atsakingas už visus darbus. Se-zono metu pas ją dirbo apie 20 darbininkų. Mūsų gyvenamojo baroko kitame gale gyveno ir su mumis kartu dirbo iš vokie-čių kaimo, esančio už 150 kilomet-rų atstume, vedusi pora ir jų viengungė draugė. Jie čia gimę, lanke australiškąją mokyklą, bet kalbėjo ir vokiškai. Jie turi kitus darbus, bet vynuogių skynimo se-zono metu kasmet atvažiuoja ir yra paten-kinti šiomis darbo atostogomis. Farmoje dauguma darbininkų buvo iš Berri miestelio ir jo apylinkių.

Šis darbas buvo visai skirtingas nuo nendrių kirtimo. Kiekvienas gavome po žirkutes. Kerpame vynuogių šakeles, ant kurių gražiai nuauge, brandžios, gelsvos spalvos vynuogės. Metame į vielinius krepšius, kuriuos pripildę vynuogėmis, paliekame šalia vynuogių krūmų, viduryje palikdami kelią pravažiuoti arkliai traukiamam vežimui. Vynuogės iš lauko suveždavo į kieme įrengtą sukrovimo aikštę. Dėžes sukradavo taip, kad tarp dviejų sukrautų eilių galėtų įvažiuoti sunkvežimis. Tada į sunkvežimį versdavo iš dėžių vynuogės. Porą kartų į savaitę atvažiuodavo jų paimti. Iš čia jas vežda-vo į vyno gamyklą.

Farmos vedėjas mūsų užklausė ar sutiktume mes keturi vyrai pakrauti vynuoges į sunkvežimį, nežiūrint kada jis atvažiuos nakties metu. Mokėsiąs po 10 šilingų kiekvienam už pakrautą sunk-vežimį. Šie pinigai bus mokami be atsiskaitymo, grynais. Mes buvome lai-mingi gavę tokį darbą ir galėdami užsidirbti iš šalies. Mums šis darbas buvo labai lengvas, palyginus su nendrių kirtimu. Nakties metu atsikelti buvome pasiruošę kiekvienu metu. Manau, kad į tą sunkveži-mį pakraudavome apie tris tonas vynuog-ių. Jį pripildydavome per porą valandų. Aš būdavau ant sunkvežimio. Du vyrai iš vienos pusės vienas po kito mesdavo pilnas vynuogių dėžes. Aš jas sugavęs, vieną po kitos išvertęs dar ore lekiančias, grą-žindavau kitoje sunkvežimio pusėje vi-nam iš mūsų jas gaudančiam, o jis, paga-

Nuotraukose: Pirmasis transportas (V)

(Aleksandro Gabo nuotraukos ir paaiškinimai)

nueinant į kiną ar pan.

1. Mūsų traktoristas australas (karo metu buvęs tankistas) atgabena deinan-to grąžtą (Diamond drill) medinėmis "rogėmis" į gręžimo vietą, esančią 5 m. nuo stovyklos.

2. Vakare po dienos darbų kartas ir uždainuodavome (Karolis, Aleksis ir Antanas)...

3. ... o savaitgaliais pasipuošę eida-vome į miestelį.

4. Rosebery miestelio kino salė.

5. Rosebery pagrindinė gatvė (198).

Aleksandras Gabas toliau pasakoja apie pirmųjų emigrantų darbą Tasma-nijos cinko kasyklose, Rosebery apy-linkėse, kur jie atliko valdžios skirtą privalomą darbo sutartį, vesdami ke-lius, ieškodami cinko rūdos ir dirbdami kitus įvairiausių darbus. Žinoma, ne be to, kad savaitgaliais nepasilinksminu,

vęs, jas dėdavo į eiles.

Čia dirbdami per savaitę mes gauda-vome į rankas penkiolika šilingų. Kiti pin-iagai, atskaitomi už butą ir maistą, manau, buvo apie 2 svarai. Dirbdami tokį darbą mes buvo patenkinti, net tai buvo atosto-gos, o ne darbas.

Šioje farmoje, be vynuogių, augo fi-gos ir migdoliniai riešutai. Dar buvo ir kitų vaisių, augančių ant vaismedžių, kurių netekoskinti. Baigiantis vynuogių sezonui, mus keturis paskyrė skinti figų. Medžiai kaip obelys išsišakoję. Gavome kopėčias. Jas retai naudojome, nes kaip bezdžionės buvome įsilipę į medžius ir laisvai lai-piojom. Vienaime medyje vienas vyras. Bedirbdami mes mėgdavome pasikalbėti. Kalbėdavome garsiai, kad kiekvienas keturiuose iš eilės esančiuose medžiuose girdėtų. Kalbėdavomės lietuviškai. Ta mūsų nesuprantama kalba farmos vedė-jui - australui netiko. Jis liepdavo mums kalbėti angliškai. O kaip tu, žmogeli, kal-bėsi angliškai, jei tos kalbos nemoki? Norėdamas mus pagąsdinti, kartą jis pasakė, kad jeigu nekalbėsime angliškai, tai jis mus išsiųsias atgal iš kito atvažiavę. Aš jam atsakiau, kad ne jis mus atvežė ir ne jis mus išsiųs. Bet, jei mes čia, šioje farmoje, esame nereikalingi kaip darbi-ninkai, tai tegul eina į darbo įstaigą ir ten praneša. Jie tada mus nusiųs į kitą darbą ten, kur reikia darbininkų. Pasakiau, kad mūsų reikalus, kas liečia darbą, sprendžia Australijos valdžia.

Nežiūrint, kad farmos vedėjas mus skundė savininkei, mes dirbome toliau. Baigus figų skynimą, nusiuntė prie mīg-

dolų riešutų skynimo. Riešutai buvo bai greitai nuskinti. Tuos medžius reikėjo tik-tai papurtyti ir riešutai krinta. Apačioje medžių patiesiame paklode, į kuria jie subyra nuo medžių. Kiek sunkiau yn su riešutais, kurie dar nėra visai prinokę. ūos reikia stipriau papurtyti arba padauzyti į kamieną tas šakeles, ant kurių jie aua.

Darbą šioje vietoje baigėme. Mu vėl siunčia prie kitų darbų. Šios vynigų farmos vedėjas mūsų nekenčia. Kake-liavome į Berri geležinkelio stotipa-prasčiausiu farmos sunkvežimiu, buvom patenkinti ir važiavome per miestą dai-nuodami. Nežinia kaip jautėsi mūsų vežėjas, bet mes manėm, kad savo tikslą pasiekėm. Nežiūrint nemalonumų su farmos vedėju, jos šeimininkė - savininkė mums paliko gerą, malonų įspūdį.

Gyvendami Berri miestelyje, buvom labai patenkinti. Ši farma buvo šalia mies-to. Tai buvo paskutinis namas gatvėje, išeinančioje iš miesto. Buvo patogų, nes laisvalaikiais visada galėjome pasivaikš-čioti po miestą, tad jautėmės lyg atostogose būdami. Vynuogės valgėme iš geriausių kekių, gražiausias, kokias beskindami galėjome surasti. Valgyti galėjome tiek, kiek norėjome.

Miško darbuose Mount Gambier

Traukinys vėl rieda į sekančią mums nežinomą vietą. Niekas nepasako kokį darbą ten dirbsi, kokios gyvenimo sąlygos. Pasako tik tai bendru žodžiu. Jūs vykstate darbams į girininkiją. Važiuoti iki mūsų sekančios darbovietės reikia kelis šimtus kilometrų.

(tęsinys sekančiame "M.P." nr.)

60 metų Lietuvoj be Lietuvos

Kazys Saja

Iš Kalifornijos atėjo liūdna žinia: po sunkios ligos Los Andžele balandžio 13 d. mirė Bronys Raila - rašytojas, žurnalistas, lietuvių rezistencijos veikėjas ir puikus oratorius, kurio skambų, energingą balsą girdėdavom per „Amerikos balso“ ir „Laisvės“ radijo laidas.

Bronys Raila gimė 1909 m. kovo 10 d. Plaučiškių k., Panevėžio apskrityje. Baigęs Vytauto Didžiojo universitetą - užsienio kalbas ir literatūrą, B. Raila dar studijavo Kauno konservatorijoje, paskui baigė Paryžiaus universiteto Aukštųjų tarptautinių mokslų institutą. Jis buvo vienas paskutiniųjų „keturvėjininkų“ ir „Trečiojo fronto“ steigėjų. Ideologinis FRONTAS ir laisvės VĖJAS lydėjo jį per visą turiningą gyvenimą.

Skaitydamas kiekvieną okupuotoj Lietuvoj išėjusią knygą, jis padėjo surasti man per karo audras dingusių brolių. 1967 m. lankydamas jį susipažinau ir su garsiuoju Raila, sovietinio saugumo ypač nekenčiamu žmogum. O dabar štai peržiūrėjau prieš penketą metų filmuotą vaizdajuostę. Bronys sakėsi sergąs ir nebesiryžtąs apsilankyti Lietuvos. Tada mudu buvom priėmę žinios, kad Paryžiuje mirė J. Greimas. -Esu už jį vyresnis aštuoneriais metais, - sakė B. Raila. - Kai tenkarašyti nekrologą apie jaunesnį savo bičiulį, viduje sukyla kažkoks atavistinis protestas...

Bronys prisiminė, kad jis, iš Lietuvos išvykęs dar 1937 metais, beveik 55 metus nematė savo Tėvynės.

-Tačiau mano dvasia, rodos, nebuvo iš ten net kojos iškėlus.

Pridėkim dar penkerius metus, ir išeis, kad B. Raila 60 metų gyveno Lietuvoj be Lietuvos.

-Prieš karą, - kalbėjo jis, - mes, rodos,

Bronys Raila

turėjom net ketverius rūmus. Aš kėliau balsą, kad būtų įsteigti dar vieni - Kultūros rūmai, patys svarbiausi tautos dvasiai ugdyti. Atėjo bolševikai - milijonus mums kainavę ginklai, materialinės vertybės ir nuosavybės dingo per keletą mėnesių, o tautos dvasia, atkaklumas, garbės pajautimas nebuvo sunaikintas ir per kelias dešimtis metų.

Prie mūsų išsivadavimo kovos savo knygom, straipsniais, kalbom, savo beginkle rezistencija daug prisidėjo ir Bronys Raila, prieš metus apdovanotas Gedimino ordinu. Netekom vieno pačių šviesiausių, darbščiausių intelektualų, kuriam tekdavo dirbti ir sunkų fizinį darbą. Tegul jo knygos Lietuvoj suranda naujų skaitytojų ir naujų bendraminčių, kurie prislopintų dar vienos netekties liūdėsį.

(„Lietuvos aidas“)

kur buriasi poilsio ieškantys lietuviai.

Australijoje gimusių lietuvių karta, paskendusį lengvai plaukiančioje gyvenimo srovėje, neturi laiko ir noro apie tai pagalvoti ar net aplankyti vienišus mūsų vyresniuosius, kurių skaudus ir ilgesingas žvilgsnis, įsmeigtas į durų angą, laukia paguodos žodžio.

Jie nesupranta ir nenori suprasti, kaip mes, išlipę į svetimo krašto krantą prieš 50 metų, pradėjome kurti gyvenimą iš naujo, bet kartu bandėme išauginti savo prieauglį, ištikimą Lietuvai.

O gal viską pardavus grįžti? Grįžti kur? - Kur likę tik namų pelenai ir prabėgusios vaikystės pėdos, apžėlusios šiurkščia žole?..

V. Baltutis

Dėl Dainų šventės Lietuvoje

Artėjant 1998 metų Pasaulio lietuvių dainų šventei Lietuvoje, Pasaulio lietuvių Bendruomenė vėl organizuoja užsienio lietuvių vykimą į Lietuvą. Kaip skaitėte "Mūsų Pastogės" Nr. 16, Darius Polikaitis yra atsakingas už chordinių vienetų koordinavimą. Su visais dirigentais pasikalbėjus, nutarėme Australijos lietuvių chorų, vykstančių į šventę Lietuvoje koordinavimą pavesti ALB Krašto Valdybos kultūrinį reikalų vedėjui Laurie Cox. Jis pasiūlymą priėmė ir artimiausiu metu susisieks su Amerika ir Lietuva.

Grazina Pranauskienė

XX-osios Australijos Dainų Šventės koordinatore

A.†A. Albinai Jurkšaitytei - Brunkienei

išėjus į Amžinybę, jos sesutei Angelei reiškiamė nuodirdžiausią užuojautą ir kartu liūdime

Ina, Kazys ir Marcelina Kemežiai

† Mūsų mirusieji †

Sydnejuje vėl atsisveikinta su dviem tautiečiais

Gegužės 9 d. mirė net du Sydnejaus lietuvių bendruomenės tautiečiai:

a.a. Albina Brunkienė, 76 m. amžiaus, mirė tos dienos rytą. Palaidota 97.05.13 Rookwoodo kapinių lietuvių sekcijoje.

a.a. Zenonas Storpirstis, 82 m. amžiaus buv. prieškarinės Lietuvos kariuomenės karininkas, ilgametis Sydnejaus liet. choro "Daina" choristas. Mirė gegužės 9 d. vėlai vakare. Velionio palaikai sudeginti Rookwoodo kapinių krematoriume 97.05.14.

Platesni mirusių nekrologai tilps "M. P." vėliau.

B. Ž.

A.†A. Zenonui Storpirstiui

mirus, žmonai Aleksandrai, dukrai Audronei, sūnui Christoforiui ir šeimai giliai užuojautą reiškia

Sydnejaus Liet. Moterų Soc. Globos D-jos Valdyba

Ilgamečiam Sydnejaus Lietuvių Sodybos gyventojui

A.†A. Zenonui Storpirstiui

mirus, žmonai Aleksandrai, dukrai Audronei ir sūnui Christopher bei jo šeimai nuoširdžią užuojautą reiškia ir drauge liūdi

Sydnejaus Lietuvių Sodybos sodybiečiai

A.†A. Zenonui Storpirstiui

mirus, nuoširdžiai užjaučiame žmoną Aleksandrą, dukrą Audronę, sūnų Christopher su šeima ir drauge liūdime

Tamara ir Benius Vingiliai
Eugenija Bliokienė

A.†A. Zenonui Storpirstiui

mirus, giliai užjaučiame žmoną Olgą, vaikus su šeimomis ir artimuosius.

Ona Barzdienė, Nijolė Stelmokienė,
Jūratė Ivinskienė, Arvydas Barzdys

A.†A. Zenonui Storpirstiui

mirus, jo žmonai Aleksandrai, dukrai Audronei, sūnui Christopher, šeimoms nariams ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

Milda Bukevičienė

A.†A. Zenonui Storpirstiui

į Amžinybę išėjus, žmonai Aleksandrai, dukrai Audronei ir sūnui Christopher ir jo šeimai nuoširdžią užuojautą reiškia ir drauge liūdi

Onutė ir Algis Kapočiai

A.a. Zenonui Storpirstiui

mirus, giliai užjaučiame žmoną Olgą, vaikus su šeimomis bei artimuosius ir kartu liūdime.

Onutė Maksvytienė ir
Izabelė Daniškevičienė

Mielam ilgamečiui "Dainos" choro dainininkui

A.†A. Zenonui Storpirstiui

išėjus į Amžinybę, jo žmonai Aleksandrai, šeimai ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

"Dainos" choras

A.†A. Genovaitei Pečiulienei

mirus, nuoširdžiai užjaučiame jos dukrą Ireną bei jos šeimą ir kartu liūdime.

Gold Coast'o lietuviai

Netekus brangaus ir mylimo Gyvenimo Draugo, Tėtės ir Senelio

A.†A. Aleksandro Kantvilo

norime širdingai padėkoti visiems mieliems draugams ir pažįstamiems, kurie per spaudą ir laiškais guodė ir užjautė mus mūsų sunkioje ir skaudžioje valandoje, o hobartiškiems dar ir už taip gausų dalyvavimą laidotuvsė bei už gėles.

Dėkngi

Nina Kantvilienė ir vaikai su šeimomis

INFORMACIJA

Sydnėjaus Lietuvių Moterų Socialinės Globos Draugija š. m. birželio 1 d. (sekmadienį) 2 val. po pietų Lietuvių Namuose, Bankstowne, ruošia

Linksmą žiemą popietę

su įvairia programa, kurią atliks Sydnėjaus lietuvių jaunimas. Veiks turtinga loterija. Vaisinsime kavute ir pyragais. Įėjimas \$ 8.

SLMSGD-jos Valdyba

Birželio išvežimų minėjimas Sydnėje

Skaudiems lietuvių trėmimams į Sibirą prisiminti, NSW Jungtinis Baltų Komitetas ruošia išvežimų ir gedulo paminėjimus Sydnėje. Minėjimas įvyks birželio 15 d. (sekmadienį) 2 val. po pietų Latvių Namuose, 32 Parnell St., Strathfield.

Koncerto metu pasirodys lietuvių, estų ir latvių meninės jėgos. Lietuvius šiame koncerte atstovaus choras "Daina" (dirigentai B. Aleknaite ir J. Ankus).

Jungtinis Baltų Komitetas kviečia visus tautiečius gausiai dalyvauti minėjime, kuriame prisiminsime visus Sibiro taigose kentėjusius mūsų brolius ir seseris.

A. Giniūnas, Jungtinio Baltų Komiteto vardu

Australijos Liet. Jaunimo S-gos pranešimas

Australijos Lietuvių Jaunimo Sąjunga kviečia jaunimą kandidatuoti atstovais į sekančią 9-tąją Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą, kuris įvyks Jungtinėse Amerikos Valstybėse, Bostone, 1997 metų liepos 17 – 27 dienomis.

Kandidatai turi būti tarp 18 ir 35 metų amžiaus. Pareiškime kandidatai turi nurodyti:

kodėl jis nori būti atstovu?

dabartinius ir nuveiktus darbus lietuvių bendruomenėje;

pasižadėjimą dirbti liet. bendruomenėje, grįžus iš Kongreso.

Kiekvienas miestas išsirinks savo atstovus pagal nurodytą skaičių. Siųskite savo pareiškimus iki 1997 metų birželio 8 dienos Linui Kasperiuui, 2 Langridge St. Middle Park, 3206.

Australijos Lietuvių Jaunimo Sąjunga

Chorvedžių ir vargonininkų įamžinimo klausimu

Kaip žinome, 1998 m. Lietuvoje, Pasaulio lietuvių dainų šventės proga, yra numatoma išleisti užsienio lietuvių dirigentų ir vargonininkų enciklopediją. Tenka apgailestauti, kad Australijoje chorinei veiklai nusipelnę asmenys nenori ar pritingi nusiųsti atsakymus į keletą klausimų, pridėdant nespaltotą nuotrauką. Visi visi, kurie manote, kad galite padėti surasti ir paminėti chorvedžius bei vargonininkus, prašau papildykite žemiau išvardintą sąrašą, pasiųsdami žinias su pilnomis gimimo (mirimo) datomis, vietovėmis ir pavardėmis bei aprašymais adresu:

Boleslovui Zubrickui, Tverčiaus 14 – 1, Vilnius 2041, Lietuva – Lithuania.

Visai nėra žinių arba trūksta detalių apie: Praną Budrį, kun. J. Bobiną, Praną Darių, Juozą Petrašiūną, Anelę Urnevičienę, Genutę Ivaškevičiūtę, Antaną Čelną, Birutę Aleknaite, Birutę Prašmutaitę, Zitą Prašmutaitę, Justiną Ankų, Daną Levickienę, Bronių Kiverį, Nemirą Masiulytę, Petrą Morkūną, Vytautą Strauką, Stasį Žuką, Joną Krutulį, Genovaitę Vasiliauskienę. Atsiliepkite ir neišsivardintieji!

Gražina Pranauskienė,

XX Australijos Lietuvių Dainų Šventės koordinatore

Labdaros siuntiniai į Lietuvą

Siuntėjams pranešama, kad jie atsiimtų dėžes siuntimui iš Lietuvių Klubu gegužės 16 d. (penktadienį) nuo 5 val. iki 7 val. vakaro, arba nuo 9 val. iki 1 val. šeštadienį (gegužės 17 d.). Konteinerį dar yra vietos, tad dar ne vėlu užsisakyti dėžę.

Supakuotas dėžes reikia pristatyti į Lietuvių Klubą birželio 14 d. (šeštadienį) nuo 8 val. iki 2 val. Platesnę informaciją suteiks siuntos organizatorius Antanas Kramilius tel. (02) 9727 3131. (NEKREIPTI DĖMESIO Į ANKSTYVESNIUS PRANEŠIMUS)

Atsisveikinimas su kun. Povilu Martūzu

Sydnėje atsisveikinimas su kun. Povilu Martūzu įvyks gegužės 25 d. 1 val. Lietuvių Klube po pamaldų, lietuviams įprastu laiku Lidcombe bažnyčioje, kurias sekančias keturias savaites sutiko atlaikyti lietuvių kunigas Jonas Girdauskas iš Tasmanijos. Tai dovana Sydnėjaus lietuviams, nes daug kas čia jį pažįsta dar iš seminarijos laiku. Ačiū kun. dr. Savickiui iš Perth'o, kuris mums jį surado. Tikintieji prašomi atkreipti dėmesį. Į atsisveikinimo pietus registruotis pas Danutę Ankiene iki gegužės 20 dienos tel. (02) 9871 2524.

Katalikų Kultūros Draugija

Pamaldos lietuviams

Pranešame gerą žinią Sydnėjaus lietuviams, kad vėl prasidės pamaldos lietuviams įprasta tvarka nuo gegužės 25 d. iki birželio 8 dienos. Per kun. dr. A. Savickį surastas į Sydnę perkeltas Maristų Kongregacijos kun. Jonas Girdauskas, kuris yra kilęs iš Tasmanijos ir seminariją baigęs Sydnėje. Parapijos klebonas Fr. N. Grady taip pat daro žygių surasti lietuviams kunigą lietuviškų pamaldų tęstinumui. Sveikiname kun. Girdauską persikėlusį į Sydnę. Malonu bus atgaivinti senas pažintis, kai dar studijavote Sydnėje ir tąsyk suradote mūsų Lietuvių Namuose.

LK Misijos Komitetas

"Mūsų Pastogė" Nr.19 1997.5.19 psl.8

SYDNĖJAUS LIETUVIŲ NAMUOSE

16 - 18 East Terrace, BANKSTOWN,
Tel. 9708 1414, faksas (02) 9790 3233

Klubas atidarytas

Pirmadieniais	4 v.v. - 10.30 v.v.
Antradieniais klubas uždarytas.	
Trečiadieniais	4 v.v. - 10.30 v.v.
Ketvirtadieniais	4 v.v. - 11.00 v.v.
Penktadieniais	4 v.v. - 12.00 v.v.
Šeštadieniais	12 v. p.p. - 1.00 v. nakties
Sekmadieniais	12 v. p.p. - 10 v.v.

Klubo valgykla veikia:

penktadieniais	6 val. - 8 val. popiet,
šeštadieniais	12 val. - 2 val. popiet švediškais
stalas (smorgasboard)	ir 6 val. - 8 val. vakaro,
sekmadieniais	12.30 val. popiet - 7 val. vakaro.

AUKOS
AUSTRALIJOS
LIETUVIŲ
FONDUI

\$ 500 – M. Vaškevičienė (1500);
\$ 20 – E. Šidlauskas (130) – sesutė
a.a. Onos – Birutės Rapalio
nės atminimui.
\$ 20 – J. Donela (320) **a.a. Juozo**
Kairiui mirus vietoje gėlių.
Valdybos vardu dėkoju už aukas,
Vincas Ališauskas
AL Fondo išdinininkas

Norintieji įsigyti **Viktoro Baltučio** knygą "Išsinešėme tik ilgesį" užsakymus prašome siųsti autoriui: V. Baltutis, 1 Belinda Street, Evandale, SA 5069. Knygos kaina su persiuntimu – \$27. Melbourne knygą platina Lietuvių Namų biblioteka.

Ieško

Krolio Apolinaro, gimusio 1912 m. Telšių apskr. Mitkaičių km., ieško sesuo **Krolytė** – **Požėlienė**, Sausio 15-sios gtv. 11a – 22, Klaipėda, Lietuva – Lithuania.

Ponai karininkai!

Negailėstingai retėja tarpukario kadrinių karininkų ir karininkų aspirantų gretos. Tai liūdnas faktas. Tačiau toks jau žmogaus likimas. Atsižvelgdami į tai, žurnalo "Kardas" redakcija ir Vytauto Didžiojo karo muziejus šių metų birželio 14 d. 12.30 val. karo muziejuje organizuoja visų karo mokyklos laidų kadrinių karininkų ir karininkų aspirantų suvažiavimą. Tikslas – aptarti 1998 m. lapkričio 23 d. įvyksiančio mūsų kariuomenės 80 metų sukakties minėjimo reikalus, kai kurių šiam jubiliejui skirtų leidinių turinį, atnaujinti pažintis, visa tai įamžinti nuotraukose, filme. Be to, tą dieną kartu su Kauno visuomene prisiminti ir pagerbti sovietinio režimo mūsų karių aukas pri Nežinomo kareivio kapo.

Todėl prašome kuo skubiausiai laiškais informuoti apie save adresu: žurnalo "Kardas", a.d. 1847, 2043 Vilnius. Užsienyje gyvenantys karininkai rašo:

"Kardas", Box 1847, 2043 Vilnius, Lietuva – Lithuania

Jūsų adresu išsiųsime suvažiavimo kvietimus su programa.

Dim. mjr. A. Martinionis, žurnalo "Kardas" vyr. red. J. Jurevičius

Prašom nepamiršti užsimokėti „Mūsų Pastogės“ prenumeratą.

M ū s ū P a s t o g ė

AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY

Published by the Lithuanian Community Publishing Society Ltd.

Leidėjas Lietuvių Bendruomenės Spaudos Sąjunga

Leidėjo, administracijos ir redakcijos adresas: P. O. Box 550 Bankstown N. S. W. 2200

Redaktorius Bronius Zalis. *** Redakcijos ir administracijos telefonas (02) 9790 3233

Redakcija rašinius taisyti ir skelbia savo nuožūrą. Rankraščiai negrąžinami ir nesaugomi.

Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Prenumerata metams \$ 45 Užsienyje paprastu paštu \$60 N. Zelandijoje oro paštu \$ 75

Užsienyje oro paštu \$ 100